

ספר עובר לסוחר – קיצור עניני הלכות משא ומתן השייכים לכל אדם

השתמשות בחפץ של חברו

(ד) מותר לקחת לעצמו (בלי נטילת רשות) חפץ של אחר אם הוא דבר שאין שום אדם מקפיד בו, וממדת חסידות אין לעשות כן. ואם חברו מתרצה בזה רק מפני הדוחק או הבושה נראה שגם כן אסור.

(ה) אפילו המשתמש (ומחזיר) בשאלה שלא מדעת הבעלים נקרא גזלן אלא אם כן הוא דבר שאין הבעלים מקפידים עליו, אך מכל מקום מותר ליטול טלית ותפילין של חברו שלא מדעתו וללבשם, ובלבד שיקפל אותם אם מצאם מקופלים. וכל זה דוקא באקראי ובאותו מקום, אבל בקביעות או להוציאם למקום אחר אסור. ומכאן מותר ליטול שופר ולולב של חברו בלא דעת בעלים כדי לקיים מצוותן.

קניית חפץ גנוב ומסייע לגנוב

(ו) אסור לקנות מהגנוב או מהגזלן החפץ שגנוב או גזל אלא אם כן מתכוין לטובת הבעלים להחזירה להם (והם יחזירו לו מעותיו), והוא שהבעלים לא היו יכולים להציל בעצמן אם הוא לא היה קונה. וכן אסור לסייע לגנוב בשום דבר כדי שיגנוב.

(ז) גם כל דבר שחזקתו גנוב או שעל פי רוב אותו דבר גנוב הוא אצל אדם כזה, אסור לקנותו ממנו. ולכן אין קונים מפועלים או אומנים דבר שיש לחשוש שמוכרו שלא מדעת בעל הבית. וכן אין לוקחים מנשים או קטנים אלא דברים שחזקתן שהם שלהם מדעת בעלים. וכולם, אם אמרו הטמן (דהיינו שמבקשים לכסות ענין המכירה) אסור.

עושיק, חמס, לא תחמוד, ולא תתאוה

(ח) איזהו איסור עושיק, זה שבא ממון חברו לתוך ידו ברצון הבעלים, וכיון שתבעוהו כבש הממון בחזקה ולא החזירה, כגון שהיה לו ביד חברו הלואה או שכירות והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה. ואם חברו אינו יודע שממונו בידו חייב להודיעו, ואם אינו מודיעו מסתבר שהוא בכלל גזל.

(ט) הכופה את חברו למכור את שלו אף שנותן לו דמיו יש בזה איסור חמס.

(י) כל החומד ביתו או כליו של חברו או כל דבר שאפשר שיקנהו ממנו והכביד עליו רעים והפציר בו עד שלקחו ממנו הרי זה עובר בלא תחמוד. כל המתאוה ביתו או אשתו וכליו של חברו וכל כיוצא בזה, כיון שחשב בלבו איך יקנה דבר זה ונפתה בלבו בדבר עבר בלא תתאוה, ואין תאוה אלא בלב בלבד. הא למדת שהמתאוה עובר בלאו אחד והקונה דבר שהתאוה בהפציר שהפציר בבעלים עובר בב' לאוין. ונראה שבדבר העומד למכירה לא שייך לא תחמוד ולא תתאוה.